

“
SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

► ŠIAULIŲ APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO PSICHOLOGAS ARŪNAS NORKUS:

Lietuvai tebėra paauglystės periodas

Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato psichologas Arūnas Norkus sako, kad šių dienų Lietuvoje pamintos pamatinės vertybės, dėl to mūsų visuomenė stokoja vidinio padorumo ir elgiasi kaip egocentriškas paauglys. Kada baigsis mūsų valstybės paauglystės periodas?

R Sidas AKSOMAITIS
„Respublikos“ žurnalistas

„Bėda yra ta, kad mokykla dabar yra tapusi tik mokymo paslaugų teikėja, pamirštant, kad ji privalo ir auklėti, ugdyti, - sako A.Norkus. - Į mokyklas atėjo nauja mokytojų karta, išmokyta tik perteikti žinias, bet neišmokyta perteikti vertybes. Šią misiją tėvai dabar atlikti turi vieni patys.“

- Kodėl didelė dalis Lietuvos žmonių nuo problemų Tėvynėje linkę bėgti į užsienį? - *pasileiravo „Respublika“ Arūno NORKAUS.*

- Jei žvelgtume į šią problemą iš mano profesinės pusės, toks žmonių pasirinkimas yra visiškai natūralus. Visais laikais žmonės ieškojo „kažko geriau“. Tas „geriau“ yra galimybės arba sąlygos patenkinti savo poreikius. O štai tie poreikiai gali skirtis. Vieniems svarbu saugumas, kitiems - fizinį, išgyvenimo poreikių užtikrinimas.

Manau, kad didžioji dalis emigrantų užsienyje ieško saugumo: materialinio, emocinio ar psichologinio. Niekam ne paslaptis, kad Lietuvos visuomenės psichinė sveikata yra labai prasta. O prasta ji todėl, kad mūsų šalyje neužtikrinami baziniai pamatiniai saugumo poreikiai. Žmonės stokoja stabilumo, užtikrintumo ateitimi. Ir iš čia kyla beviltiškumas.

Jaustis beviltiškam yra labai sunku, todėl tas beviltiškumas užklojamas pašoniniu pykčiu, kuris išoriškai pasireiškia per agresyvumą. Dabartinėje visuomenėje mes matome daug saviagresijos apraiškų: tai - ir alkoholio, narkotikų vartojimas, agresyvus elgesys vairuojant, didžiuliai greičiai...

- Atgimimo metais visa Lietuva buvo kupina entuziazmo, pozityvios nuotaikos. Kas lėmė, kad tokia nuotaiką užgožė agresija?

- Manau, darant esmines reformas šalyje buvo nueita ne tuo keliu. Pavyzdžiui, švietimo reforma buvo nukreipta į žinių igijimą, bet ne į vertybių pažinimą. Ugdomąją mokyklos funkciją beveik prieš šimtmetį akcentavo ir žymus mūsų kraštiečių profesorius Stasys Šalkauskis. Tačiau mokykloje šiai funkcijai vietos neliko. Buvo pasirinkta žinojimo koncepcija, o tautinė koncepcija, rengta habilituotos socialinių mokslų daktarės Meilės Lukšienės ir jos bendraminčių, pamiršta.

Ir koks to rezultatas? Mokykla nebeugdo bazinių pamatinių vertybių. Vietoj bendruomeniškumo išbujojo individualizmas. Tokiam individui svarbus tik jo pasiekimai, noras pasirodyti, ir jam visiškai neįdomu, kaip jaučiasi šalia esantis žmogus. Neliko teisingumo ir dorumo poreikių, nebeugdomi taurumas, pakanta, atgaila, užuojauta.

Vienas mano geras draugas kitados skyrėsi su žmona ir apie ją nepasakė nė vieno blogo žodžio. Paklaustas, kaip sugeba taip susivaldyti, jis atsakė: „Žmona man padovanojo dešimt savo gyvenimo metų ir sūnų. Tai kaip aš galėčiau ją žeminti? Ją žemindamas žeminčiau save.“ Tai ir yra taurumas, kurio šiandien taip trūksta mūsų visuomenėje.

mo maniera. Dabar sakoma „gauti pinigų“, nors visą laiką pinigus būdavo įprasta uždirbti. Kai pinigų kažkas duoda, labai lengva gyventi, bet žmogus atpranta savimi pasirūpinti pats. Toks žmogus visą laiką laukia, kad jam kas nors ką nors duos, ir nusivilia, kad davė per mažai.

Pasiturinčiai gyvenančių tėvų vaikai mokyklose gauna nemokamus pietus, žmonės pašalpų atvažiuoja su mersedesais. Tokie apsukruoliai kaip paramą gaunamas kruopas sušeria kiaulėms, o kažkas, kam tikrai reikalinga pagalba, jos nesulaukia.

- Specialistai sako, kad Lietuvoje iki 2040-ųjų liks vos 2 mln. gyventojų. Kaip sustabdyti tą nykimą?

tų. Bet to ir nereikia, nes tauta turi vystytis.

- Bet ar ta tauta bus nacija? Juk lietuvių tautai prognozuojamas išstipimas kitų tautų katilė...

- Žydų tauta neišnyko, nors jai irgi buvo prognozuojamas išnykimas. Ji, neturėdama nuosavų žemių, valstybės, tūkstančius metų sugebėjo išlikti. Lygiai taip pat išliks ir lietuvių tauta.

Išliks esant kelioms išlygoms. Jei išsaugos kalbą - vieną seniausių pasaulyje. Jei nepamirš šiaurinių sodų bei kitų tautinių tradicijų, jei nepamins savo kultūros. Juk mes pasauliui įdomūs tik tuo, kuo išsiskiriame - savo archajiška, unikalia ir nepakartojama kultūra.

Valdo Kazlausko nuotr.

► **Brandus žmogus, brandi tauta ir visuomenė visada pagalvos apie vieno ar kito poelgio padarinius**

- Gal žinote kokį stebuklingą receptą, kaip nepasiduoti negatyvumui?

- Visų pirma įveikti negatyvius dalykus geriausiai padeda kritinis mąstymas. Kiekvienas žmogus turėtų užduoti sau klausimą, koks jo gyvenimo tikslas. Atsakęs į šį klausimą žmogus kas rytą galės sau pripažinti: „Džiaugiuosi, kad esu.“ Nes jis patirs vidinę laisvę kurti savo gyvenimą taip, kaip norisi, būti, kuo norisi: rašytoju, šokėju, verslininku, dailininku...

Deja, didžioji dalis žmonių sako truputį kitaip: „Džiaugiuosi, kad turiu.“ Mūsų visuomenėje per ketvirtį amžiaus nepriklausomybės metų pasikeitė netgi kalbėjimo

- Jei žiūrėtume sistemiškai, visuomenė yra pati save gydanti sistema, o sistema visuomet geba save pagydyti, atrasti negeroves ir jas panaikinti. Visuomenė - kaip miškas, kurį galima iškirsti, bet jis vis tiek ataugės iš naujo. Nes lieka šaknys, lieka sėklos, kurių niekas iš dirvožemio taip greitai neišrinks.

Tik štai miškui ataugti reikia kelių dešimtmečių, o visuomenei atsigausti, išsivalyti ir išsigydyti, ko gero, reikia šimto ir daugiau metų. Bet vis tiek ji išsigydys. Ateis laikas, kai tie išvažiavusieji sugrįš. Galbūt lietuvių tauta nebebus tokia, kokią mes įsivaizduojame, nebus tokia, kokia buvo prieš 100 me-

Vytauto Didžiojo universitetas atliko tyrimą, apklausdamas užsienyje gyvenančius lietuvius. Aiškintasi, kiek jie save dar laiko lietuviais, kas jiems svarbu. Tie, kurie save tebelaiškė lietuviais, lietuvių suvokė per tautinius simbolius ir tradicijas. Jiems lietuviybė - tėvų kalba, tėvų šalies istorija, Kūčių stalas, piršlys vestuvėse, cepelinai...

- Tačiau Tėvynėje likusi didelė dalis žmonių kažkodėl nusigręžia nuo lietuviškų tradicijų ir stačia galva neria į svetimą kultūrą, švenčia svetimas šventes...

- Gal ir gražios tos užsieniečių

šventės, bet jos - ne mūsų. Svarbiau, kodėl jos prigijo Lietuvoje. Manau, taip yra todėl, kad atkurta savarankiška ir nepriklausoma visuomenė dar išgyvena paauglystę, ji dar tik bręsta. O paauglystės periodu visada svarbu tik tai, kas žėri, kas blizga...

Mes tarsi gyvename instinktais, kurių svarbiausias - malonumo instinktas. O turime išmokti gyventi vertybėmis, nes brandus žmogus jomis ir vadovaujasi. Visuomenėje per daug vartotojiškumo. Bet aš galvoju, kad visuomenė subręs.

- Kodėl ta mūsų visuomenės paauglystė užsitęsė net ketvirtį amžiaus?

- Nepamirškime, kad paauglystės periodu vyrauja egocentrisnis mąstymas - svarbiausias dalykas yra „aš“. Tuo metu visas pasaulis sukasi apie mane, o aš esu to pasaulio bamba.

Mūsų visuomenė tokia ir jaučiasi: svarbi, nemokanti gyventi kartu su kitomis tautomis, dažnai jas niekinanti. Iškeliame save aukščiau už slavus, varžomės su latviais ir estais, stengiamės pasirodyti visa galva aukštesni už juos. Tai - labai paaugliška, tačiau branda tikrai ateis. Dabar mums neįdomu, kas po mūsų liks ateities kartoms. Bet kai užaugsime, tai taps įdomu.

- O ar neliks tos ateities kartos prie kultūros griuvėsių, jei į dainos rūbą įvilktus raginimus žudyti šiandien bandoma pateikti kaip meno kūrinį?

- Čia ir yra to instinktais grįsto gyvenimo padarinys. Seniau žemaičiai pasiepdavo: „Kad ir nežmoniškai, bile kitoniškai.“ Tai ir šioje situacijoje lygiai tas pats - pažiūrėkite, koks aš šaunus, kokią aš dainą sukūriau. Nesvarbu, kad tai padariau visiškai nemąstydamas apie pasekmes. Žiūrėkite į mane ir žavėkitės.

Brandus žmogus, brandi tauta ir visuomenė visada pagalvos apie vieno ar kito poelgio padarinius. Jei kalbėtume apie tokių dainų autorius - jie dar gana jauni, neišaugę vaikiškų kelnų. Todėl jiems ir atrodo, kad jie - labai šaunūs. Bet jie tokie atrodo tik patys sau, nes mąstantiems žmonėms tokie jų „šedevrai“ nepriimtini. Greičiausiai išaugę savo paauglystę tokie autoriai gailės savo poelgių, jiems bus gėda.

Žodžio laisvė visada susijusi su atsakomybe, todėl atsakomybę turime ugdyti nuo mažų dienų. Laisvė be atsakomybės - tai jau anarchija.

- Ko palinkėtumėte „Respublikos“ skaitytojams artėjančių švenčių proga?

- Šviesių minčių, taurių jausmų ir šalia savęs turėti žmogų, į kurį visada galima atsiremti, jam nusišypsoti, paglostyti jo ranką, paverkti kartu, apkabinti.

Arteįjant linksmiausioms metų šventėms labiausiai matomas specialios labdaros akcijos, matomas rūpestis visuomenės silpniausiaisais. Tačiau gerumu dalijamasi ne vien Kalėdų išvakarėse. Daugybė gerų žmonių daro gerus darbus kasdien. Jie kasdien aukoja ir savo pinigus, ir savo laiką, ir savo dėmesį. Jie savo gerumu pamažu užkrečia ir kitus.

Kalėdinis gerumas užkrečia visiems metams

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIO- NALINO PASIPRIEŠINIMO JU- DĖJIMO apskritojo stalo diskultavo buvęs Seimo narys Ramūnas KARBAUSKIS. „Maxima LT“ komu- nikacijos vadovė Renata SAULYTĖ, maltiečių Vilniaus grupės vadovas Vytas KIM ir Vilniaus arkivyskupijos „Carito“ direktorius Linas KUKURAITIS. Diskusiją vedė žal- girietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Kalėdos - gražiausia šventė, visi laukia stebuklo. Patys turtingiausi nori kažkokios netikėtos dovanos. O tie, kurie gyvena žemiau skurdo ribos? Kuriems trūksta net kasdienių dalykų... Jūs kas- dien šiems žmonėms kuriate stebuklus. Kodėl pasirinkote tokią veiklą?

L.KUKURAITIS: „Caritas“ atsikūrė 1989-aisiais. Vien savo vyskupijoje turime bent 15 įvairių problemų turinčių žmonių grupių: ir vaikai, ir vienišos motinos, ir be- namiai, ir nuteistieji. Apie 40 pro- gramų veikia Vilniaus vyskupijoje.

Mūsų veikla dažniausiai sieja- ma su šalponis. Drabužių, maisto ar kitų dalykų. Tačiau jau seniai tai nėra pagrindinė mūsų veikla. Pa- grindinis taikinyš, kad išvis būtų žmonių sutikimas. Nes mes mato- me, kad prie didelės dalies žmonių, atsidūrusių skurdo situacijoje, tie- siog neprieina nei socialiniai dar- buotojai, nei valstybiniai, nei vy- riausybinių.

VKM: Per šį laikotarpį su- rinktas lėšas mes naudojame žmo- nėsms pagalbėti visus kitus metus. „Maisto ant ratų“ tikslas yra pa- siekti tuos žmones, kurie yra vie- niš ir dėl finansinių sunkumų ar dėl sveikatos būklės negalintys pa- sigaminti sau maisto namuose. Šiuo metu 16-oje miestų tiekiamas karštas maistas į namus.

Antra pagrindinė veikla - sene- lių lankymas namuose. Tai yra tik savanoriška veikla, savanoriai 9-iuose miestuose reguliariai lanko jiems priskirtus senus žmones, ku- rie yra vieniši, neturintys giminių, artimųjų arba turintys artimųjų, bet jie jų nelanko. Savanoriai jiems kartais atstoja ir socialinius dar- buotojus, dukras, sūnus, pirmiau- sias tai yra žmogiškasis bendravi- mas, žmogiškasis kontaktas, nes savanoris yra vso ne vienintelis žmogus, kuris aplanko senelį.

Ir trečia, pagrindinė, sritis yra vaikų dienos centrai, į kuriuos vai- kai turi galimybę ateiti po pamokų ir praleisti dalį dienos. Ten jiems sudaryta saugi ir jauki erdvė ruoš- ti namų darbus, organizuoti kva- mykloms... Taigi sritis tikrai labai plati.

G.JAKAVONIS: O štai „Ma- xima“ rengia akcijas...
R.SAULYTĖ: „Maxima“ nėra labdaros ir paramos organizacija, mes atstovaujame verslui, mes tik padedame, ir tai visada akcentuo- jame, daryti gerus darbus. Kiek galime, stengiamės tuos gerus dar- bus padėti daryti, todėl mes pir- miausia bendradarbiaujame su „Maisto banku“, Maltos ordinu, „Caritu“.

„Maxima“, teikdama paramą ir prisidedama prie tam tikrų projek- tų, orientuojasi į dvi pagrindines sritis. Mes jau daugelį metų remia- me ir skatiname vaikus. Tai tokia švietimo linija, kuri išties priside- da. Ir antra - mes esame prekybi- ninkai, siekiame, kad ta parama, kurią mes teikiame, būtų labai nau- dinga ir pasiųktų tą auditoriją, ku- rią jos labiausiai reikia. Tai ir įvai- rūs maisto produktai, ir finansinė parama.

Su „Maisto banku“ bendradar- biaujame ne vienus metus, be tų akcijų, kurias matote visuose pre- kybos centruose, mes „Maisto bankui“ atiduodame produktus, - ypač daug šviežių vaisių ir daržo- vų. Šiais metais tų produktų vertė yra maždaug 300 tūkst. litų, pro- duktaai atiteks skurdžiai gyvenan- tiems žmonėms.
Dirbame su Daugiavaikių šei- mų asociacija, labai daug dirbam su „SOS vaikų kaimu“, ne kartą teko remti juos ir maisto produktais, ir prekėmis, kurių tikrai stinga vai- kams. Yra įvairiausių formų, yra Almos Adamkienės labdaros ir pa- ramos fondas, kuriam mes teikia- me paramą įvairiomis prekėmis, reikalingomis skurstantčiams mo- kykloms... Taigi sritis tikrai labai plati.

G.JAKAVONIS: Visos tos or- ganizacijos jus susiranda ar jūs jų ieškote?
R.SAULYTĖ: Galbūt ir netu- rime galimybių surasti visų, ku- riems reikia paramos. Labdaros ir paramos fondai, visi tie, kurie tuos gerus darbus daro, labai padeda, kreipiasi į mus, prašo padėti ir t.t. Mums tai yra didžiulis palengvini-

► **Matau tikslą, kad mano, jūsų vaikai ir anūakai gyventų Lietuvoje**

Ramūnas KARBAUSKIS
Buvęs Seimo narys

mas, nes mes neturime resursų patys ieškoti. Tų besikreipiančiųjų per metus būna keliasdešimt tūks- tančių, net norėdami visiems pa- dėti tikrai neturime galimybės to padaryti. Todėl mes stengiamės pirmiausia teikti koordinuotą para- mą, kad padėtų mums fondai ir ta parama, jos vertė būtų tuo dides- nė, o ne, tarkim, pavieniui paskam- binus.

Bet būna, kad pavienis žmogus kreipiasi į įmonę ir prašo tam tik- ros paramos, pvz., ligotas žmogus ir t.t. Tikrai yra tokių atvejų, kai padėjome. Bet mes daugiau sten- giamės dirbti per labdaros bei pa- ramos fondus ir teikti paramą bū- tent per juos.

R.KARBAUSKIS: Skirtingai negu kolegos, mes labiau užsiima- me kultūriniu penu. Labai ryškus dalyr mūsų leidybinis darbas - lei- džiamė knygas ir dovanojame jas žmonėms. Neseniai baigėme pro- jektą „Lietuvos XX amžiaus litera- tūros lobynas“. Mes finansavome. Tokio 30 knygų rinkinio už priva- čias lėšas Lietuvos istorijoje nėra leista.

Su Andriumi Mamontovu įgy- vendiname projektą „Lietuvos knygų bibliotekėlės vaikams“. Iš- leista 10 tūkst. knygų vaikų biblio- tekoms. Tų bibliotekų yra 250, tai- gi galime sakočiuoti, kad 2,5 mili- jono knygų pateks pas vaikus. Tai yra dovanos.

Iš tikrųjų mes labai daug dėme- sio skiriame dalykams, susijusiems su teatru. Yra toks Naisių vasaros teatras, vienintelis Lietuvoje pro- fesionalus nekomercinis teatras. 250 tūkst. žiūrovų yra matę to tea- tro spektaklius nemokamai. Ir tai yra labai svarbu, nes šiandien, ypač regioneuose, vaikai nėra matę teat- ro, profesionalaus teatro. Galima

sakyti, kad visoje Lietuvoje tik ko- kie 5 proc. vaikų yra matę teatrą. Tai yra mūsų Tautos tragedija.
Ir labai stebisi mūsų, lietuvių, vai- kais, kurie, atvažiavę į Ameriką, net nesupranta, kad tatiniu dra- bužiu reikia džiaugtis.

Atsakymas paprastas: mums čia, Lietuvoje, niekas netrukdo, mūsų nuo savosios kalbos ir kul- tūros neskiria atstumas. Ir aš sten- giuosiu kaip galėdamas, visomis sa- vo finansinėmis ir laiko išgalėmis, bandyti kompensuoti tai, ko šian- dien nepadaro valstybė, ko nepa- daro kultūros srities žmonės. Tą darysiu ir toliau. Matau tikslą, kad mano, jūsų vaikai ir anūkai gyven- tų Lietuvoje. Turim labai stipriai dirbti, kad kultūra ir švietimas bū- tų prioritetai.

L.KUKURAITIS: Atsiranda solidarumas, noras ne tik savo kie- mu rūpintis, bet ir bendresniais dalykais. Žiūrint į visuomenę šiek tiek iš vidaus ir iš šalies matyti to- kios visuomenės augimo, brendi- mo požymiai. Kaip ir gerb. Ramū- nas pasakojo, kad galima tokius kiekius žmonių suletkti be alkoho- liu, be tų pigių dalykų, kurie šiaip traukia mus prie televizoriaus. Tai rodo ir tam tikrą visuomenės pasi- dilimą prisidėti prie kažko daugiau, negu aš pats.

Dalis visuomenės yra susikū- rusi tam tikrą gerovę (palyginti su ta situacija, kokia buvo prieš 20 metų) ir jau pasirošusi dalytis.
Kai mes mastome, iš kur Kalė- dų laikotarpiu kyla tas dsnumas, tai galima susieti su tuo, kad tai yra atskaitom momentas, kai iš naujo pasitinkame saulę, kažką užbai- gam, kažką pradedam. Užbaigti ir pradėti visada norisi su gera patir- timi, bet yra egzistenciniai, psicho-

loginiai aspektai, visi mes gyvena- me jausdami tam tikras kaltes, ir kai mus pakviečia prisidėti prie kažko ir ta kaltė gali būti kažkokiu būdu palengvinama, - mes priside- dame.

► **Patys turtingiausi nori kažkokios netikėtos dovanos. O tie, kurie gyvena žemiau skurdo ribos?**

Gediminas JAKAVONIS
Žalgirietis

loginiai aspektai, visi mes gyvena- me jausdami tam tikras kaltes, ir kai mus pakviečia prisidėti prie kažko ir ta kaltė gali būti kažkokiu būdu palengvinama, - mes priside- dame.

Tą kasdienę veiklą, visus me- tus trunkantį „Carito“ žmonių pri- sidėjimą pirmiausia siečiau su Baž-

nyčios veikla. Du tūkstančius me- tų viena iš jos prigimtinių užduočių yra būtent pagalba vargšams. Net- gi dabartinis popiežius labai aiškiai sako: „Trokštu vargšų Bažnyčios vargšams.“ Ir kad Bažnyčia būtų nuolat ten, kur mūsų mokytojas Viešpats Jėzus Kristus nuolat bu- vo - tarp vargšų, raupsuotų ir kitų. Bažnyčia yra kviečiama būti ten. Ir jeigu mes to nedarysim, mes ne- galėsime vadinti savęs nei krikš- čionimis, nei bažnyčia. Tai ne tik Bažnyčios, kaip institucijos, užduo- tis, bet ir kiekvieno krikščionio.

► **Kasdienę veiklą, visus metus trunkantį „Carito“ žmonių prisidėjimą pirmiausia siečiau su Bažnyčios veikla**

Linas KUKURAITIS
Vilniaus arkivyskupijos „Carito“ direktorius

G.JAKAVONIS: Ar toje var- totojiškoje visuomenėje, kur dominuoja blizgučiai, jūs nesi- jaučiate baltomis varnomis? Kaip kiti žiūri į jus, kodėl jūs jaučiate poreikį dirbti tą darbą, kurį dirbate?

VKM: Dažnai išgirstu panašų klausimą, kad štai globalizacija, vartotojiška visuomenė, kodėl tiek mažai žmonių, kurie padeda ki- tiems. Visada nustembu išgirdęs šį klausimą, nes aš susiduriu su tiek daug žmonių, kurie padeda. Aplink mane gal 90 proc. tokių žmonių, kurie nuoširdžiai skiria tiek savo laiko, tiek savo finansų visuome- nei, visuomenės gerovei.

Taip, yra ta dalis, kuri yra abe- jinga. Bet aš džiaugiuosi, kad yra tiek daug žmonių, kurie nuoširdžiai savanoriauja, skiria savo laiko. Ir fiziniai asmenys, ir įmonės patys kreipiasi, jų net nereikia prašyti. Kalėdų laikotarpiu tai dar labiau su- intensyvėja, jie kreipiasi ir sako: mes galime padaryti jums tą ir tą. Pastaruoju metu rečiau prašau pa- galbos, nes dažniau į mane kreipia- si pasisiūlo padėti patys. Man atrodo, tai ženklas, kad Lietuvoje gerėja gyvenimo lygis, visuomenė darosi brandesnė.

Aš žmones skirstau į tuos, kurie nėra linkę prisidėti prie tokių orga- nizacijų veiklos, nėra linkę skirti savo laiko, finansų, ir tuos, kurie linkę padėti, tiesiog jų akys žiūi ir jie sako: „Mes norim kuo nors pa-

dėti.“ Tie pirmieji žmonės, nesino- ri sakyti, kad jie yra abejingi, nes, man atrodo, didžioji jų dalis visą sa- vo dėmesį, visas pastangas skiria artimiems žmonėms: savo šei- moms, tetoms, sūnams, dukroms, ir jiems tiesiog nelieta laiko prisi- dėti prie visuomeninės veiklos.

Kodėl vieni žmonės padeda ki- tiems, nepažįstamiems, o kiti ne- padeda? Pvz., aš negalėčiau dabar eiti ir lankyti kažkokios močiutės, nes yra gal 10 mano artimųjų, ku- rių aš mėnesius nemačiau ir jie pa- siilgę mano dėmesio. Taigi tai pri- klauso nuo artimų žmonių rato. Dalis tų, kurie yra visuomeniškai aktyvūs, pilietiški, tai daro dėl to, kad jiems galbūt norisi rūpintis kažkuo, bet jie neturi kuo rūpintis, o dalis yra tokių, kurie tiesiog jau- čia atsakomybę už tai, kad visuo- menė gerėtų, kad gyvenimas ge- rėtų, jie jaučiasi visavertė visuo- menės dalimi ir esantys atsakingi už tai, jie jaučia pareigą, kad šalia esantis kad ir nepažįstamas žmo- gus gyventų geriau, ir stengiasi kažką daryti. Tokie žmonės man yra žvaigždės, jie yra kito lygmens, brandesnio mąstymo. Ir tokių, pa- stebiu, daugėja.

G.JAKAVONIS: Visi mato viešai kalbančius „Maximos“ atstovus tik apie prekybą, kai- nas („ateis euras, mes čia kainų nekelsim“), bet jie daro ir tai, ko žmonės nemato, - užsiima labdara.

R.SAULYTĖ: Iš tikrųjų vers- las pats savaime yra toks truputė-

lį prieštaraujantis. Viena vertus, ką aš jau sakiau, verslas nėra labdaros ir paramos organizacija, surkurta geriems darbams daryti. Kita ver- tus, verslas, jei kalbame apie „Ma- ximą“, yra didžiulis, ir tikrai gali ir privalo pasidalyti su visuome- tuo, ką turi, tuo, kuo gyvena.

Taip, mes, prekybininkai, ypač laukiant Kalėdų, atstovaujame var- totojiškai kultūrai. Mūsų, prekybi- ninkų, prigimtis yra tokia, mūsų pagrindinis verslas yra prekyba - siūlyti žmonėms, tebūnie, ir varto- tojiškas prekes. Tačiau kita to me- dalio pusė, kuri galbūt mažiau ma- toma, jeigu kalbame apie „Maxi- mą“, yra tai, ką ji daro ne viešai, ne stovėdama ir kalbėdama apie eurą, - ji daro tuos gerus darbus ir prisideda prie paramos tiems, kam jos reikia. Taigi greta su blizgučių lentynomis belaukiant Kalėdų mes ypač daug dėmesio skiriame para- mos projektams.

Viena vertus, taip, mes esame tie „piktieji prekybininkai“, pirma- laiko pradedantys Kalėdas. Nors matome, kad žmonės tų gerų emocijų iš tikrųjų laukia ir jau la- kričio pabaigoje nori, kad jos at- eitų. Galbūt pasiilgo ypatingos nuotaikos, pasiilgo švenčių, Kalė- dų. To laukimo pagaliau jiems rei- čia, kita vertus, be to, kad mes esame prekybininkai, esame vie- nyne, didelio ir tikrai atsakingo verslo organizacija, kuri gali pa- dėti šaliai, padėti toms bendruo- menėms, apskritai visuomenei pasiekti savo tikslų ir kartu užtik-rinti, kad gyvenimas, ypač tam

tikrų socialinių grupių, būtų šiek tiek šviesesnis.

R.KARBAUSKIS: Dar viena veikla, kuria man tenka užsiimti ir kuri yra labai svarbi daugeliui žmo- nių, - per Lietuvą keliaujanti mo- bili kraujo laboratorija. Ji tikrina

► **„Maxima“ tikrai gali ir privalo pasidalyti su visuomene tuo, ką turi, tuo, kuo gyvena**

Renata SAULYTĖ
„Maxima LT“ komunikacijos vadovė

žmonių kraują kaimuose, mieste- liuose. Aš finansuoju visiškai visus tyrimus. Tai yra milžiniškos lėšos, bet mes per metus atrandame apie 1000 pirmos antros stadijos pro- statos vėžio atvejų. Mes investuo- jame į šitą programą, tai yra apie 500 litų vienam atrastam atvejui. Jeigu paguldytume į ligoninę 4-5 žmones, sergančius ketvirtos sta- dijos prostatos vėžiu, jų gydymas stacionare kainuotų lygiai tiek pat.

Kodėl to nedaro valstybė, Svei- katos apsaugos ministerija, juk su- raišyta milijonų litų, mes turėtume sveikus žmones, lai- mingas šeimas ir t.t.? Atsakymas, kurį aš girdžiu, yra toks: geriau tie vyrai nežinotų, kad serga vėžiu, nes nukentėtų farmacijos pramonė (čia aš nenoriu į prekybininkų dar- žą mesti akmenų, nes visi turime nusipirkti ir tų vaistų, ir drabužių, ir kt.). Bet yra interesų kova: far- macininkai, alkoholio pramonė. Yra daug interesų.

O visos pastangos, kurias deda ir maltiečiai, ir „Caritas“, ir daugė- lis kitų organizacijų, kartais atsire- mia į visišką valstybės, kuri šioje veikloje nemato prasmės, abejin- gumą. Kai šnekame apie mecenavi- mo įstatymą... Jis yra Seime, ir jūs turėtumėte būti apie jį girdėję, bet jis nesulaukia savo valandos, nes mecenavimo yra bijoma.

Kai kurie politikai žino, kokie mano veiklos mastai, serga pavy- du, kita vertus, jie tai pradeda va- dinti netgi tokiais žodžiais kaip prorusiškumas, sako: „Juk jeigu neprašomas paremi kultūrą, tai juk nenatūralu Lietuvoj. Čia norma- lu, čia yra kažkoks keistas įskrypi- mas, tikriausiai čia rusai liepia.“

Jeigu mes tokia logika remsimės, jeigu mes žiūrėsime į žmonių svei- katą ir gyvybę taip, kaip dabar yra žiūrima, kada tiesiog ciniška at- stovaujant kažkieno interesams ne- bandoma padėti, tai tokiu atveju bus taip, kaip bus.

► **Aš žmones skirstau į tuos, kurie nėra linkę skirti savo laiko, finansų, ir tuos, kurie linkę padėti**

Aš neprasau, kad man kas nors dėkotų. Aš nemanau, kad prie šito stalo sėdi žmonės, kurie daro tai dėl to, kad kažkas ateitų ir be per- stojo sakytų ačiū. Ypač kai dirba- mas su vaikais (labai daug metų dirbu su vaikais - tai ir vasaros sto- vyklos, ir visa kita, - pats jose bū- vi ir daug ką darau) jų akyse pa- matau džiaugsmą, kad gavo kažko- ką pagalbą, paramą, knygutę ar kokią nors renginį dalyvavo, tai didžiausia padėka.

Manau, kad tie, kurie dalijasi, yra labai laimingi žmonės. Man dažnai sako, „Tu tikriausiai esi labai labai laimingas, nes labai daug da- liniesi.“ O aš atsaku: „Taip, aš toks.“ Geriausia pasaulėžiūra - da- lykis ir būsi laimingas. Manau, vi- siems tas tinka: ir krikščionims, ir musulmonams, ir kam tik nori.

Tai turėtų mus vesti į priekį, susitikęs su vaikais mokyklose, aš visą laiką sakau, kad savanorystė

yra puikus dalykas, kad per šitą sa- vanorišką veiklą yra brandinama asmenybė. Valstybė tai galėtų ska- tinti, remti, tai turėtų būti dalykas, kuriais mes turime didžiutiis. De- ją, dabar mes dažnai didžiuojamės visiškai ne tuo.

Aš labiausiai mėgstu važiuoti pas vaikus. Esu Lietuvos šaškių federacijos vadovas. Žaidžiu šaškę su vaikais, bandau juos užkrės- ti tuo sportu. Nes jie grįžę į namus žaidžia šaškėmis, bendrauja su sa- vo tėvais. Ir tai yra vertybė. Bet faktas yra tas, kad tikriausiai ir Lietuvoje įsigyti yra labai sunku.

Tai labai pigus dalykas, bet dažnai mokyklose šaškių lentų net nėra. Atvažiuoji į gimnaziją Vilniuje, no- ri žaisti simultaną ir mokytoja pa- prašo: „Vaikai, atsineškite.“ Ir man kartais tenka žaisti simultaną, aš kurį aš girdžiu, yra toks: geriau tie vyrai nežinotų, kad serga vėžiu, nes nukentėtų farmacijos pramonė (čia aš nenoriu į prekybininkų dar- žą mesti akmenų, nes visi turime nusipirkti ir tų vaistų, ir drabužių, ir kt.). Bet yra interesų kova: far- macininkai, alkoholio pramonė. Yra daug interesų.

G.JAKAVONIS: Lengvą ke- lią pasirinkai. Aš esu Lietuvos drakonų laivų federacijos vado- vas, tas laivas kainuoja apie 20 tūkstančių...

R.KARBAUSKIS: Prieš kele- tų metų esu mokykloms padovano- jęs 40 tūkst. šaškių lentų, bet iš esmės tai tikrai nebrangus dalykas. Jeigu šnekame apie švietimo sis- temą, tikrai šaškėmis galėtų aprū- pinti švietimo įstaigas.

Vytas KIM
Maltiečių Vilniaus grupės vadovas

L.KUKURAITIS: Visuome- nės brendimo požymių lyg ir ma- tome. Sakytiau, pirminių požymių. Tie rimtieji požymiai pasirodys, kai mes gebėsime prie bendro stalo susitarti dėl bendro gėrio. Dabar visi tempiami į savo pusę. Tiek politiniu lygmeniu, tiek vykdomo- sios valdžios, tiek savivaldybių lyg- meniu labai nepaprasta susitarti ir kartu bendradarbiauti. Ko pritrūks- ta? Man atrodo - geros patirties. Kad susitiktų kartu kažką nuveik- tume dėl bendro reikalo. Mūsų pa- stangos yra kurti tokią erdvę socia- linėje srityje.

G.JAKAVONIS: Tiek metų eidamas į darbą elgetaujantis, gavėse miegančius iš veidų jau pažįstu. Bet matau tokią situaciją, kai prie jų vakare pri- važiuoja tarnybinė mašina,

juos pakviečia vardu, jiems at- veža maisto. Kaip bendradar-biauja valdžia ir labdaros orga- nizacijos?

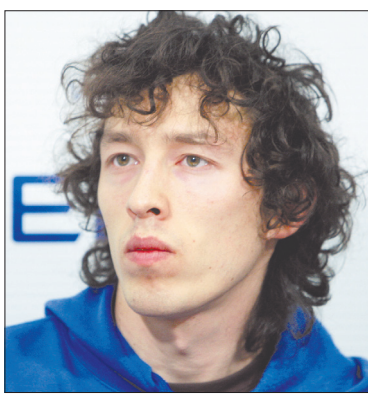
VKM: Palyginti su tuo, kas buvo prieš kokius 5 metus, dialogo dabar yra daug daugiau. Pvz., tarp nevyriausybinų organizacijų ir sa- vivaldybių ar tarp ministerijų. Bent jau kiek aš pastebiu.

G.JAKAVONIS: Ar galima ką nors geriau padaryti, kad būtų galima susisiekti?

R.SAULYTĖ: Visada galima. Stengtis, tobuleti ir daryti tuos gerus darbus... Tikriausiai nėra baigtinio taško. Visada gali būti geriau. Visada gali daugiau val- tybinės institucijos prisidėti. Vi- sada gali prisidėti verslas - ir stambusis, ir smulkusis. Manau, jeigu kiekvienas, kad ir kuriai pu- sei jis atstovautų - ar savanoris, ar didelės įmonės vadovas, ar pa- galiau šalies vadovas, - padarytų nors po vieną mažą gerą darbą, tada sėdėdami prie šio apskritojo stalo galėtume teigti, kad Lietu- voje yra daug geriau, nei buvo prieš tai.

R.KARBAUSKIS: Iš tiesų mes tampame vis geresni. Taip ir turi būti, kitaip būtų negali. Šiais metais įtikinau Kultūros ministe-riją tokiu projektu - mažų vaikų operų sostinių Lietuvoje projektu. Ypač tai svarbu švietimo, kultūros ir socialine prasme. Mažas kaimas Šiaulių rajone pabandys parodyti dideliems miestams, kaip iš tikrų- jų turi būti vykdoma šia sklaidos politika. Nes kultūros sostinė turi būti ta vieta ir ta bendruomenė, kuri kažką gali pasakyti savo aplinkai.

Nenoriu šnekėti apie tai, kas buvo, kaip buvo, bet svarbiausia, kad yra ką pasakyti. Nes ji yra Lie- tuvos blaivybės centras, nes ji yra Lietuvos sveikos gyvensenos cen- tras, nes ji yra Lietuvos literatūros centras, trys bibliotekos, literatū- ros muziejus ir 600 gventojų. Mes turime, ką pasakyti, visus būsimus metus keliausime, šnekėsime apie tai. Sulaukiame labai daug turistų, paprastą dieną Naisiuose būna iki 800 turistų. Tas skaičius tikrai mil-

žiniškas. Keturi kilometrai į Kryžių kalną nuo Naisių, jis yra būtent Naisių žemėje. Priklausys dvarui, piliakalni. Mes stengiamės pašne- kėti ir apie baltų kultūrą. Apie bal- tų pasaulėžiūrą, ne apie religiją, o pasaulėžiūrą. Jeigu ji būtų mums visiems žinoma, tikriausiai mes bū- tume geresni krikščionys, geresni musulmonai ir visi kiti. Nes mes turime puikią istoriją. Mes turėjo- me tiek tolerancijos tais laikais, kiek neturėjo niekas pasaulyje. Bet visa tai pamiršome, visa tai pame- tėme ir dabar drabstome purvais vieni kitus. Linkiu, kad kitais me- tais būtų kuo mažiau drabstymosi, kuo daugiau gerumo.

Parenė Jovita MILAŠIENE

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje w.suzalgiuru.lt

Nominantus siūlo angelai sargai

Į „Respublikos“ kvietimą dalyvauti renkant nacionalines vertybes entuziastingai atsiliepė šalies policijos komisariatai. Tarsi paneigdami dar gają nuostatą, kad angelų sargų žvilgsniai nukreipti tik į tamsiąsias mūsų gyvenimo puses, jie atsiuntė pluoštą pasiūlymų įvairioms konkurso nominacijoms. Šiandien supažindiname su policijos pareigūnų teiktais pretendентаis į 2014 metų nacionalinių vertybių titulus.

Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato darbuotojų nuomone, nacionaline vertybe derėtų laikyti **folkloro festivalį „Užaugau Lietuvoj“**. Nuo 2001 metų, kai jį pradėta rengti, festivalis sulaukė didžiulio populiarumo, įgijo savitą, unikalią formą ir, pasak Klaipėdos universiteto profesoriaus Rimanto Balsio, pastaraisiais metais „tapo ne tik Dovyliu, bet ir visą Klaipėdos rajoną reprezentuojančiu tradiciniu renginiu“.

Šio festivalio išskirtinumas - siekis parodyti, kad lietuvių etninė kultūra yra ne vien dainos, šokiai ir instrumentinė muzika, bet ir pasakojamoji tautosaka, tradiciniai vaidinimai, turtinga etnografinė medžiaga, darbų ir buitės papročiai, kasdienės ir švenčių apeigos. Klaipėdiečiai atkreipia dėmesį į festivalio unikalumą ir novatoriškumą: etninis paveldas ir etnokultūrinės vertybės žiūrovui nėra brukamos tiesmukai, sąmoningai atsisakoma įprasto koncerto scenoje formos. Žiūrovas įsukamas į teatralizuotą moderniai traktuojamą veiksmą ir tampa jo dalyviu, o ne stebėtoju.

Festivalis kasmet ieško naujų ir modernių tradicinio folkloro išraiškos formų, nebijo eksperimentuoti ir ieškoti jungties su teatru, literatūra, moderniu šokiu, alternatyvia muzika, fotografija ir kitais vizualiaisiais menais, kurie sustiprina folklorinių veiksmų įtaigumą. Pasak prof. R.Balsio, festivalis taip sustyguotas, kad jį „pagrįstai galima vadinti bendruomeniniu ritualu“.

Dar vieną kandidatūrą nominacijai „Reiškinys, garsinantis Lietuvą“, teikia Tauragės vyriausiojo policijos komisariato Pagėgių policijos komisariatas, siūlydamas nacionaline vertybe pripažinti Pagėgių savivaldybėje švenčiamą **Joninių šventę ant Rambyno kalno**. Šis renginys šiemet vyko jau 117 kartą. Filosofas Vydūnas apeigas ant Rambyno kalno yra įvertinęs taip: „Tiek vyrai, tiek moterys šį vasaros saulėgrįžos metą sieja su vilčių ir lūkesčių išsipildymu. Šviesa, laimė, gyvenimo džiaugsmas - visa tai, atrodo, žengia pro gyvybės angą.“

O štai Kauno apskrities VPK Kėdainių rajono policijos komisariato pareigūnės mano, kad tos nacionalinės vertybės vardo verta jų rajone, Vainotiškių kaime, puoselėjama tradicija - **Šienpjovių šventė**.

► Lietuvoje švenčiama vienintelė pagoniška šventė Rasos (labiau žinoma kaip Joninės)

„Šventė kasmet išlaiko tradicinius elementus: kiekvienoje iš jų rungtiasi įvairių kartų plovėjai, vertinamas jų darbas, jie sveikinami, skamba šienapjūtės ir kitokios dainos, prisimenamos Joninių tradicijos“, - rašo pareigūnės.

Šiuose renginiuose kasmet ieškoma naujovių. Tarmių metais šventėje, siekiant akcentuoti bendrinės kalbos ir tarmių kultūrą, regionų išskirtinumą, tarmiškai kalbėjo, minė mįsles iš kitų regionų sukviesti svečiai. Šiems regionams atstovaujantys šienpjoviai rengė varžytuves, demonstravo šienavimo ypatybes, dalgių skirtumus.

► Į „Respublikos“ kvietimą dalyvauti renkant nacionalines vertybes entuziastingai atsiliepė šalies policijos komisariatai

Tvarkos sargybinių akys pastebi ne tik įstatymų ir visuomenės normų nesilaikančius piliečius. Jie mato ir vertina gerus darbus darančius žmones. Antai Utenos apskrities VPK pareigūnai net du savo kraštiečius pristatė nominacijai „Žmogus amžininkas“.

Šiltai pasakodami apie aštuntą dešimtį įpusėjusį **dusetiškį Vytautą Kazimierą Čypą**, uteniškiai suminėjo tiek jo nuopelną ir gerų darbų, kad jų pakaktų kelių žmonių gyvenimams. Melioracijos pirmūnas, kūno kultūros ir sporto žymūnas, saviveiklinio meno žymūnas - vardai, kurie atskleidžia

šio nenuilstančio aukštaičio veiklos sritis ir interesus.

V.K.Čypas - Dusetų sporto klubo „Ainiai“ įkūrėjas, Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės, per pastarąjį dešimtmetį padariusios daug gerų darbų, organizatorius, seniūnaitis. Atsidėkodami už visuomeninę veiklą dusetiškiai suteikė jam miestelio garbės piliečio vardą. Kraštiečiai dėkingi ir už daugelį dabar jau tradicinių sporto, kultūros renginių.

V.K.Čypas ne kartą apdovano-tas Kūno kultūros ir sporto departamento medaliais. Jo veiklą įvertino ir Utenos apskrities VPK, už saugios visuomenės kūrimą suteikęs „Gėrio sergėtojo“ titulą.

Dar viena „Žmogaus amžininko“ nominacijos kandidatė - Užpaliuose (Utenos r.) gyvenanti šio miestelio garbės pilietė **Viktorija Jovarienė**. Uteniškiai policijos pareigūnai mano, kad kraštiečiai tokio dėmesio nusipelnė savo gyvenimą susiejusi su žirgais. Ji pirmoji moteris Lietuvoje, dalyvavusi žirgų lenktynėse.

„Konkurso „Lietuvos kaimo spindulys 2008“ laureatė, įvertinta nominacijoje „Sporto ir kultūrinių renginių puoselėjimas kaime“, VJovarienė yra unikali, charizmatiška asmenybė“, - taip apie ją atsiliepiama. Užpališkė yra įkūrusi

išskirtinę sodybą-muziejų, į kurią pasižiūrėti gausybės žirgininkystės tema surinktų suvenyrų, drožinių, gobelenų ir kitokių eksponatų plūsta žmonės iš visos Lietuvos. Sodyboje vyksta gausybė įvairių renginių.

„VJovarienė kuria gėrį jaunų žmonių širdyse, skatina laikytis senųjų kultūrinių tradicijų, jas puoselėti, ugdo jaunosios kartos žmogiškąsias vertybes - gerbti kitus žmones, mylėti gamtą ir gyvūnus, domėtis savo krašto istorija, tradicijomis, kaupti savo senelių gyvenimo patirtį, vertinti tikrąsias šeimos vertybes“, - pažymi policijos pareigūnai.

Apie VJovarienę, unikalią asmenybę, ir jos meilę žirgams yra sukurtas filmas „Viktorija“, kurį matė ir užsienio žiūrovai.

Laikinosios sostinės policija siūlo į „Žmogaus amžininko“ nominantų gretas įrašyti **Kauno miesto Petrašiūnų bendruomenės narę Genovaitę Mikėnaitę**. Ji surinko ir išleido knygą „Petrašiūnai - prisiminimai ir apmąstymai“. Knyga skirta priminti tai, kas yra vertinga: šio rajono legendas, istoriją, architektūrą, iš čia kilusius įžymius žmones. „Tai dalis praėjusio šimtmečio Lietuvos istorijos“, - G.Mikėnaitės darbo svarba neabejoja policininkai.

Šilutiškiai angelai sargai norėtų tarp nacionalinių vertybių nominantų matyti **Šilutės rajono Usėnų pagrindinės mokyklos moksleivius Luką Jakštą ir Luką Bernotą**. Vaikinukai šių metų liepą iš Usėnų tvenkinio ištraukė

skendusį jauną vyrą, parodydami drąsos pavyzdį kur kas vyresniems žmonėms. Pareigūnai mano, kad šešiolikmečiai garbingai atrodytų tarp nominuotųjų „Žygdarbio“ kategorijoje.

Tauragės VPK Šilutės policijos komisariato darbuotojų akimis, nacionaline vertybe nominacijoje „Daiktas - objektas, garsinantis Lietuvą“ galėtų būti pripažintas **Šilutės teismo rūmų ir kalėjimo kompleksas**, statytas XIX amžiaus pirmos pusės pabaigoje. Pareigūnų nuomone, šis unikalus architektūrinės ir paveldosauginės reikšmės objektas, kurį Šilutės turizmo ir paslaugų verslo bendruomenė stengiasi kuo autentiškiau atkurti, yra vienas iš seniausių, didžiausių ir išpūdingiausių pastatų visame Klaipėdos krašte.

O štai Pagėgių policijos komisariato darbuotojai į nacionalinių vertybių sąrašą toje pačioje nominacijoje siūlo įtraukti Bitėnų kaime (Pagėgių sav.) esantį spaustuvininko, **aušrininko Martyno Jankaus** muziejų. Jis įkurtas XIX a. pabaigoje statytoje Mažosios Lietuvos spaustuviėje.

Spaudos draudimo metais M.Jankaus namai Bitėnuose buvo tapę lietuviško žodžio platinimo centru. Čia pirmą kartą buvo išspausdinta Vilniaus universiteto istorija, kai kurios Vydūno knygos. Vilniaus universiteto profesoriaus Domo Kauno teigimu, „ne veltui Bitėnai yra viena svarbiausių ne tik Mažosios, bet ir visos Lietuvos istorinių vietų“.

Parengė Jaunius POCIUS

RĖMĖJAI:

LIETUVOS POLICIJA

DRAGAI:

Panevėžio miesto savivaldybė

Plungės miesto savivaldybė